

Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка
Навчально-науковий інститут історії, права та міжнародних відносин
Кафедра всесвітньої історії, міжнародних відносин та методики навчання
історичних дисциплін

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор НН інституту історії, права
та міжнародних відносин
О.В.Жуков
«28» серпня 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ІСТОРІЯ СУЧАСНОГО СВІТУ

Галузь знань А Освіта
Спеціальність А4 Середня освіта (Історія та громадянська освіта)
Освітньо-професійна програма Середня освіта (Історія)

Другий (магістерський) рівень вищої освіти
Мова навчання українська

Погоджено науково-методичною
комісією НН інституту історії, права та
міжнародних відносин
«28» серпня 2025 р.

Голова Моцак С.І., кандидат
педагогічних наук, доцент

Суми – 2025

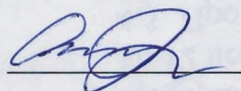
Розробник:

Михтуненко В.В., кандидат історичних наук, доцент кафедри всесвітньої історії, міжнародних відносин та методики навчання історичних дисциплін

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри всесвітньої історії, міжнародних відносин та методики навчання історичних дисциплін
Протокол № 1 від «27» серпня 2025 р.

Завідувач кафедри

Моцак С.І., к. пед. н., доцент, завідувач кафедри всесвітньої історії, міжнародних відносин та методики навчання історичних дисциплін

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
		<i>денна форманавчання</i>
Загальна кількість: -кредитів – 5 - годин – 150	Галузь знань <u>01 Освіта/Педагогіка</u> (шифр і назва) Спеціальність <u>014 Середня освіта</u> <u>(Історія)</u> (код і назва)	Нормативна
		<i>Рік підготовки:</i>
		1-й
		<i>Семестр</i>
		1-й
		<i>Лекції</i>
		20 год.
		<i>Практичні, семінарські</i>
		28 год.
		<i>Самостійна робота</i>
		100 год.
		Форма підсумкового контролю: залік

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою курсу «Історія сучасного світу» є формування цілісних сучасних уявлень про наукову картину світу і здатність виходити на системний рівень його пізнання, поглибленого розуміння історичного досвіду і його впливів на сучасність, а також виховання у студентів інтересу до спроб осягти спрямованість всесвітньої історії.

Предметом курсу є виявлення і осягання провідних, визначальних тенденцій розвитку сучасного світу, яке здійснюється на основі історико-соціологічного аналізу фактологічного матеріалу, накопиченого в результаті поступу людства.

Завдання курсу:

- вміти характеризувати головні тенденції життєдіяльності людства на етапах індустріального і постіндустріального суспільств у духовних сферах, політиці, міжнародних відносинах, економіці, соціосфері;
- знати особливості прояву дихотомії Захід – Схід на прикладах конкретних країн;
- розуміти проблеми глобалізації;
- аналізувати глибинні процеси, що визначають суть історичних подій та діяльність історичних осіб;
- вміти здійснювати самостійний фаховий аналіз подій.

Навчальна дисципліна спрямована на формування визначених освітньо-професійною програмою наступних **компетентностей**:

а) інтегральної: ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в суспільствознавчій галузі, що передбачає знання відповідних теоретико-методичних основ, уміння застосовувати відповідні науково-методичні дослідження та адекватні методи з галузі педагогіки, методики історії; вирішувати професійні завдання, що характеризуються комплексністю, варіативністю та невизначеністю педагогічних умов організації освітнього процесу в закладі освіти; планувати та здійснювати дослідження з елементами наукової новизни в галузі методики навчання історії та впроваджувати інновації в освітній процес.

б) загальних:

ЗК 1. Здатність навчатися протягом усього життя в контексті неперервної фахової підготовки і соціального життя, вдосконалювати й розвивати власний інтелектуальний та загальнокультурний рівень.

ЗК 2. Здатність аналізувати та критично осмислювати інформацію; усвідомлювати на основі критичного аналізу основні світоглядні теорії та принципи у навчанні та професійній діяльності; соціально та особистісно значущі світоглядні проблеми.

ЗК 3. Здатність до стратегічного планування, до прийняття ефективних рішень у професійній діяльності на основі сформованих ціннісних орієнтирів; оцінювати ситуацію та/або завдання на основі всебічного аналізу з метою виявлення шляхів вирішення проблем / розв'язування завдань; ухвалювати оптимальні рішення; сприймати, аналізувати й реалізовувати інновації у професійній діяльності.

ЗК 9. Здатність діяти відповідально і свідомо на засадах поваги до прав і свобод людини та громадянина; реалізовувати свої права та обов'язки; усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку, нетерпимості до корупційної поведінки, поважне ставлення до права й закону, володіння достатнім рівнем професійної правосвідомості.

в) спеціальних (фахових):

СК 2. Предметно-методична компетентність як здатність: використовувати та вдосконалювати власну систему знань та вмінь з історії, психології та педагогіки, методики навчання історії у професійній діяльності в умовах впровадження концепції «Новаукраїнська школа»; моделювати зміст навчання з історії відповідно до обов'язкових результатів навчання учнів; формувати та розвивати в учнів ключові компетентності та уміння, спільні для всіх компетентностей; здійснювати інтегроване навчання учнів; на основі критичного аналізу узагальнювати, систематизувати та структурувати навчальний матеріал з предмету із різноманітних джерел, усвідомлювати та відтворювати його грамотно, із врахуванням специфіки технологій електронного, мобільного й змішаного навчання; добирати і використовувати сучасні та традиційні ефективні методики і технології навчання історії, виховання і розвитку учнів; формувати в учнів ціннісні ставлення; обирати, вдосконалювати, створювати та застосовувати

відповідне доцільне методичне і дидактичне забезпечення освітнього процесу.

СК 3. Інформаційно-цифрова компетентність як здатність: орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук і критично оцінювати інформацію з історії та суміжних дисциплін, оперувати нею у професійній діяльності; ефективно використовувати наявні, вдосконалювати та / або створювати електронні освітні ресурси; доцільно використовувати інформаційно-комунікаційні технології у процесі навчання історії та у професійній діяльності в цілому в умовах впровадження концепції «Нова українська школа».

2. Передумови для вивчення дисципліни

Навчальна дисципліна спирається на вивчення таких навчальних курсів, як «Нова історія країн Європи та Америки», «Новітня історія країн Європи та Америки», «Нова та новітня історія Азії та Африки».

3. Результати навчання за дисципліною

Зміст підготовки здобувачів вищої освіти сформульований у термінах **практичних результатів навчання:**

ПРЗ 1. Знати основні світоглядні теорії та принципи навчання в професійній діяльності, концептуальні засади шкільної історичної освіти, цілі і завдання навчання історії в старшій школі, закладах професійної (професійно-технічної), передвищої освіти, наукові основи шкільного курсу історії, основи методології, наукового пізнання.

ПРЗ 3. Знати методологію наукового пізнання та формування сучасної картини світу, закони, методи та методики проведення досліджень; основні принципи і засоби пошуку, систематизації, узагальнення інформації.

ПРЗ 8. Знати основні аспекти створення творчого освітнього середовища в процесі навчання історії в умовах впровадження концепції «Нова українська школа».

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Розподіл балів

Поточний контроль												Разом	Залік	Сума
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1						ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2								
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	60	10	100
Поточний контроль														
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5			
Контроль самостійної роботи														
2	3	3	2	2	3	2	3	3	3	2	2	30		

4.1. Критерії оцінювання видів роботи для поточного контролю

Під час оцінювання результатів навчання застосовується накопичувальна бально-рейтингова система, що передбачає оцінювання якості виконання магістрантами всіх видів аудиторної та позааудиторної навчальної діяльності, спрямованих на опанування навчального навантаження шляхом поточного та підсумкового контролю. Система оцінювання курсу реалізується згідно з критеріями оцінювання навчальних досягнень магістрантів під час відвідування лекцій, участі у семінарах, виконання тестових завдань та виконання інших видів самостійної роботи.

Поточний контроль складається з таких компонентів:

- **60 балів:** участь у *семінарах* – підготовка аналітичних звітів та доповідей, презентація їх результатів в аудиторії у вигляді усних відповідей, участь в обговоренні семінарських питань / дискусіях, виконання практичних завдань, виконання завдань тестового контролю.

- **10 балів:** модульний (проміжний) контроль

- **30 балів:** контроль самостійної роботи студентів як результат опрацювання теоретичного матеріалу, виконання індивідуальних завдань;
  - **10 балів:** результат підсумкового контролю (залік).
- Разом – **100 балів.**

Оцінювання результатів аудиторної роботи здійснюється за наступними критеріями:

БАЛЛИ	ПОЯСНЕННЯ
4	Здобувач вищої освіти відповідає на всі питання семінарського заняття, розкриває зміст загальнотеоретичних категорій, що підлягають засвоєнню при вивченні теми; виконує всі завдання, може правильно визначати спільні та відмінні риси понять, які складають предмет порівняльного аналізу; висловлює і обґрунтовує власну думку щодо предмету заняття, наводить аргументи на її підтвердження, що ґрунтуються на системному знанні теоретичних положень і дипломатичної практики. Під час заняття продемонстрована активність та ініціативність.
3	Здобувач вищої освіти відповідає на всі питання семінарського заняття, розкриває зміст загальнотеоретичних категорій, що підлягають засвоєнню при вивченні теми; визначає та правильно інтерпретує дипломатичні явища та процеси; виконує всі завдання, може правильно визначати спільні та відмінні риси понять, які складають предмет порівняльного аналізу; висловлює і обґрунтовує власну думку щодо предмету заняття, наводить аргументи на її підтвердження, що ґрунтуються на системному знанні теоретичних положень та окремих прикладах з дипломатичної практики. Під час заняття продемонстрована активність та ініціативність.
2	Здобувач вищої освіти відповідає на всі питання семінарського заняття, розкриває зміст загальнотеоретичних категорій, що підлягають засвоєнню при вивченні теми; визначає та в цілому правильно інтерпретує дипломатичні події та процеси; виконує завдання, однак допускає неточності; може визначати спільні та відмінні риси понять, які складають предмет порівняльного аналізу; висловлює власну думку щодо предмету заняття, наводить аргументи на її підтвердження, що ґрунтуються на положеннях підручників і навчальних посібників з «Історії світової дипломатії».
1	Здобувач вищої освіти не готовий до заняття, не відповідає на питання, що винесені на розгляд, з труднощами виконує завдання, допускаючи змістовні помилки, невпевнено відтворює терміни і поняття, що розглядалися під час заняття.
0	Відсутність на занятті

4.2 Критерії оцінювання рівня теоретичної та практичної підготовки студента для підсумкового контролю з дисципліни (залік)

Бали	Рівень	Оцінка	Критерії оцінювання
18–20	A	Відмінно	Оцінка виставляється за правильну, ґрунтовну та повну відповідь, самостійне наведення адекватних прикладів до теоретичного матеріалу, творче висвітлення проблем
15–17	B	Добре	Оцінка виставляється за правильну, але недостатньо розгорнуту та ґрунтовну відповідь, самостійне наведення адекватних прикладів до теоретичного матеріалу, нетворче висвітлення проблем
10–14	C		Оцінка виставляється за правильну, але

			недостатньо розгорнуту та ґрунтовну відповідь, наведення з певною допомогою викладача адекватних прикладів до теоретичного матеріалу, нетворче висвітлення проблем
6–9	D	Задовільно	Оцінка виставляється за в основному правильну відповідь, яка проте відзначається порушенням логіки викладу, неаргументованим висвітленням проблем, помилками у наведенні прикладів до теоретичного матеріалу
1–5	E		Оцінка виставляється за правильну в основному відповідь, яка містить певні негрубі помилки, відзначається порушенням логіки викладу, неаргументованим висвітленням проблем, помилками у наведенні прикладів до теоретичного матеріалу
0	FX	Незадовільно	Оцінка виставляється за неправильну, неповну відповідь, відсутність міцних знань з питань курсу

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для заліку
90 – 100	A	відмінно
82 – 89	B	добре
74 – 81	C	
64 – 73	D	задовільно
60 – 63	E	
35 – 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

В Університеті передбачено можливість перезарахування результатів неформальної та/або інформальної освіти відповідно до Положення про порядок визнання результатів навчання у неформальній та/або інформальній освіті у Сумському державному педагогічному університеті імені А.С.Макаренка (<https://ssp.u.edu.ua/universitytet/edusci/normatyvno-pravova-baza>).

Перезарахування результатів здійснюється на добровільній основі та передбачає підтвердження того, що здобувач досяг результатів навчання, передбачених освітньою програмою.

Перезарахуванню можуть підлягати результати навчання отримані шляхом неформальної та/або інформальної освіти, що за тематикою, обсягом вивчення та змістом відповідають як навчальній дисципліні в цілому, так і її окремому розділу, темі (темам), індивідуальному завданню, які передбачені цією робочою програмою.

5. Засоби діагностики результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання дисципліни «Модерна історія країн Європи та Америки» можуть бути:

- *усний контроль*. Усний контроль здійснюється шляхом індивідуального і фронтального опитування. При індивідуальному опитуванні викладач ставить перед здобувачем вищої освіти декілька

запитань, при фронтальному – серію логічно пов'язаних між собою питань перед усією аудиторією;

- *письмовий контроль*. Здійснюється за допомогою письмових робіт, які можуть бути короткочасними (15-20 хв.) і протягом усього заняття. Письмовий контроль відрізняється також глибиною діагностики (поверховий зріз чи ґрунтовний аналіз);

- *тестовий контроль*. Тести – спеціальні завдання, виконання (чи невиконання) яких вказує на наявність (або відсутність) у здобувача вищої освіти певних знань, умінь.

- *підготовка доповідей, есе, презентацій*. Цей вид контролю передбачає виконання здобувачами вищої освіти різних форм завдань.

Особлива увага при опануванні змісту навчальної дисципліни приділяється запобіганню порушенню академічної доброчесності та забезпечення довіри до результатів освітнього процесу та освітньої діяльності, розумінню здобувачами вищої освіти значення академічної доброчесності та наслідків недотримання її постулатів.

6. Питання для підсумкового контролю

1. Особливості курсу «Історія сучасного світу», його предмет і методи.
2. Європейська і американська моделі сучасного постіндустріалізму.
3. Інформаційні революції в історії людства.
4. Зміни політичної сфери в умовах постіндустріалізму.
5. Типологія релігій.
6. Релігійний Ренесанс наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст.
7. Джерела формування і складові культури сучасного світу.
8. Роль Відродження, Реформації і Просвітництва у становленні культури Модерніті.
9. Формування світової культури.
10. Промислова революція та технологічні перевороти епохи становлення і зрілості індустріального суспільства.
11. Головні тенденції розвитку технологічного простору.
12. Стан освіти в до індустріальному суспільстві.
13. Тенденції розвитку сучасного світового освітнього простору.
14. Феномен ідеології. Найбільш впливові політичні ідеології сучасного світу.
15. Причини глибокої ідейної кризи кінця ХХ ст.
16. Зміцнення позицій підприємців і початок сучасного політичного процесу.
17. Демократія: витоки, передумови становлення, розвиток, роль у сучасному світі.
18. Тоталітаризм як феномен політичного життя ХХ ст.
19. Війни: їх типи, причини, зброя, наслідки.
20. Світові війни ХХ ст..
21. Тероризм: історія, географія, рівні та різновиди. використання терору.
22. Реакція міжнародного співтовариства на нову глобальну загрозу.
23. Історія перетворень економічних укладів: капіталізм, соціалізм, ринкова економіка.
24. Гроші: історія та сучасність.
25. Хвилеподібний характер глобального політичного розвитку.
26. Витоки європейської інтеграції та її сучасне значення.
27. Стан сучасного міжнародного порядку.
28. Виникнення дихотомії «Захід – Схід».
29. Розвиток північноамериканської культурно-історичної спільноти.
30. Латиноамериканська і російська цивілізації як проміжні цивілізації західної гілки. Протиріччя і сучасна криза Заходу.
31. Фундаментальні загальноцивілізаційні характеристики східних культур.
32. Країни Азіатсько-Тихоокеанського регіону і азійська криза 1997 – 1998 рр.
33. Китай – сучасне втілення найстарішої цивілізації.
34. Позиції Індії у сучасному світі.
35. Мусульманський Схід: прагнення величі.
36. Проблеми тропікоафриканської цивілізації.
37. Демографічна революція і «демографічний вибух».
38. Світова продовольча проблема.
39. Соціальна сфера як найважливіший елемент життєдіяльності держави.

40. Протистояння чоловіка жінці: історичні ретроспекції.
41. Історичні змінювання інституту сім'ї, оцінки його перспективи.
42. Європейська і американська моделі сучасного постіндустріалізму.
43. Інформаційні революції в історії людства.
44. Зміни політичної сфери в умовах постіндустріалізму.
45. Глобальний політичний розвиток.
46. Біполярність світу, її закінчення і геополітичний програш Росії.
47. США: шлях до світового лідерства.
48. Точка біфуркації у міжнародному житті на початку XXI ст.
49. Стан сучасного міжнародного порядку.
50. Місце і роль України в сучасному світі.
51. Україна в системі сучасних міжнародних відносин.
52. Гібридні війни РФ проти України як пролог до повномасштабного вторгнення.

7. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

7.1. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. РОЗВИТОК ТА ВЗАЄМОВІДНОСИНИ КРАЇН ЗАХІДНОЇ ТА СХІДНОЇ ЦИВІЛІЗАЦІЙ

Тема 1. Теоретико-методологічні основи курсу «Історія сучасного світу». Сучасна історія та її головні закономірності

Предмет, завдання, категорії навчального курсу. Основні фактори та тенденції розвитку сучасного світового співтовариства. Хронологічні межі та періодизація історії сучасного світу. Методологія вивчення історії сучасного світу. Цивілізаційно-класовий й гуманістичний підходи до вивчення історії.

Особливості курсу «Історія сучасного світу», його предмет і методи. Світ Модерну – світ індустріального суспільства: виникнення, розвиток, криза. Найважливіші фактори і тенденції світового розвитку на межі тисячоліть. Постіндустріальне суспільство і перспективи України. Загрози міжнародній безпеці. Можливості, які надає енергетика, для розуміння закономірностей розвитку природи і суспільства. Україна біля точки біфуркації.

Народження терміна і розробка концепції нового суспільства. Європейська і американська моделі сучасного постіндустріалізму. Інформаційні революції в історії людства. «Альтернативні люди» духовного виробництва кінця XX – початку XXI ст. Хакерство: історія і типологія. Нова основа становища людини у суспільстві і соціального поділу. Тенденція «замикання» постіндустріальних країн на міжнародній арені. Зміни політичної сфери в умовах постіндустріалізму.

Тема 2. Захід – Схід: традиції та новації

Виникнення дихотомії «Захід – Схід». Обставини, які вплинули на складання своєрідності Заходу: природно-кліматичні умови, спадщина античності і сформовані нею цінності. Переваги динамічного Заходу перед статистичним Сходом з погляду синергетики. Причини історичного піднесення Європи на світовій арені. Розвиток північноамериканської культурно-історичної спільноти. Латиноамериканська і російська цивілізації як проміжні цивілізації західної гілки. Протириччя і сучасна криза Заходу.

Фундаментальні загальноцивілізаційні характеристики східних культурно-історичних цінностей. Розвиток відносин між Заходом і Сходом. Японія: перемоги і поразки. Країни Азіатсько-Тихоокеанського регіону і азійська криза 1997–1998 рр. Китай – сучасне втілення найстарішої цивілізації. Позиції Індії у сучасному світі. Мусульманський Схід: прагнення величі. Проблеми тропікоафриканської цивілізації.

Тема 3. Війни: історичні ретроспективи і перспективи.

Ставлення людства до війн, фактори, що їх породжують. Зброя: історичний огляд. Позитивні і негативні впливи війн на суспільний прогрес. Зміни, які зазнала війна протягом ХХ ст. Світові, локальні, громадянські війни. «Холодна» війна – третій світовий конфлікт: переможці і переможені. Інформаційна війна. Уроки, які дає людству історія війн ХХ ст. Чи є демократія запорукою відвернення війн: історичний досвід. Між цивілізаційні війни: теорія чи реальність? 11 вересня 2001 р. – початок нового типу війн.

Тема 4. Піднесення і занепад ідеологій. Основні тенденції розвитку політики ХХ ст.

Феномен ідеології. Найбільш впливові політичні ідеології сучасного світу: лібералізм, консерватизм, соціалізм, фашизм – їхні принципи і соціально-політична практика. Основа відмінностей між провідними політичними ідеологіями. Соціально-політичні та ідеологічні причини глибокої ідейної кризи кінця ХХ ст. Якісно нові явища ідейного та ідеологічного плану, які характеризують перехід до постіндустріального суспільства.

Зміцнення позицій підприємців і початок сучасного політичного процесу. Демократія: витоки, передумови становлення, розвиток, роль у сучасному світі. Чи змінила російська революція 1917 р. хід світової історії? Проблема визначення сутності ладу, створеного у Радянському Союзі. Тоталітаризм, його різновиди та суть.

Тема 5. Основні напрямки соціальних змін у духовних сферах: релігія і культура

Типологія релігій. Релігійна картина світу – основа цивілізаційних відмінностей Заходу і Сходу. Цикли в історії релігій. Причини релігійного Ренесансу наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст. Основні тенденції, що мають місце у релігійному житті нині. Найбільш впливові релігії світу – християнство (католицизм, протестантизм, православ'я), іслам, буддизм, індуїзм, конфуціанство, – та їх вплив на складання і функціонування структур сучасності. Причини популярності «нових релігій». Феномен «бідної релігії».

Джерела формування і складові культури сучасного світу. Роль Відродження, Реформації і Просвітництва у становленні культури Модерніті. Динаміка розвитку культури індустріального суспільства. Експорт західних цінностей і реакція інших народів. Формування світової культури. Футуршок. Модернізм. Постмодернізм. Посилення впливу політики на культуру у ХХ – ХХІ ст. Радянська культура. Основи і прояви маскультур.

Тема 6. Економіка в сучасному світі

Історія перетворень економічних укладів. Зміни капіталізму у ХХ–ХХІ ст. Соціалістичний варіант економіки. Посттоталітарні перетворення країн Східної і Центральної Європи. Становлення і розвиток ринків. Гроші. «Нова економіка». Тенденції, єдність і суперечливість економічних процесів у сучасному світі.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ЛЮДСТВО В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Тема 7. Постіндустріальне суспільство: виникнення, розвиток, перспективи

Народження терміна і розробка концепції нового суспільства. Європейська і американська моделі сучасного постіндустріалізму. Інформаційні революції в історії людства. «Альтернативні люди» духовного виробництва кінця ХХ – початку ХХІ ст. Хакерство: історія і типологія. Нова основа становища людини у суспільстві і соціального поділу. Тенденція «замикання» постіндустріальних країн на міжнародній арені. Зміни політичної сфери в умовах постіндустріалізму.

Тема 8. Прискорення темпів науково-технічного прогресу і роль освіти

Технологічні рівні, які у своєму розвитку пройшло людство. Значення наукової революції для наступних генерацій. Промислова революція та технологічні перевороты епохи становлення

і зрілості індустріального суспільства. Науково-технічні революції ХХ ст. Історичний досвід використання досягнень науково-технічного прогресу для виходу країни із важкого економічного і соціального становища. Головні тенденції розвитку технологічного простору.

Стан освіти в до індустріальному суспільстві. Впливи індустріалізму на зміни в системі навчання і виховання. Тенденції розвитку сучасного світового освітнього простору. Завдання, які висувуються «ною економікою» і глобалізацією. Значення людського капіталу. Підходи до модернізації освіти у ХХІ ст.: американський і європейський варіанти. Стан освітньої системи на пострадянському просторі.

Тема 9. Основні тенденції розвитку соціосфери та гендерне питання

Демографічна революція і «демографічний вибух». Світова продовольча проблема. Історія зростання нерівності між країнами і в середині країн. Бідність. Соціальна сфера як найважливіший елемент життєдіяльності держави. Інтенсифікація міграційних процесів. Історично відомі види соціальних перетворень Соціалістичні і капіталістичні варіанти розв'язання соціальних протиріч. Зміни, які відбуваються на сучасному ринку праці. Криміногенна ситуація у світі. «Масове суспільство» - породження ХХІ ст.

Поняття «гендер». Протистояння чоловіка жінці: історичні ретроспекції. Становище жіноцтва у сучасному світі. Сприяння «маскульту» та ЗМІ гендерній нерівності. Фемінізм та емансипація жінок. Сексуальна революція: історія і сучасність Історичні змінювання інституту сім'ї, оцінки його перспективи. Випробування, яких нині зазнає гендерна ідентичність чоловіків.

Тема 10. Трансформації міжнародних відносин

Хвилеподібний характер глобального політичного розвитку. Зміни в балансі сил на європейському політичному полі. Біполярність світу, її закінчення і геополітичний програш Росії. США: шлях до світового лідерства. Точка біфуркації у міжнародному житті на початку ХХІ ст. Витоки європейської інтеграції та її сучасне значення. США – Європа: союз чи суперництво? Колоніальне питання в історії сучасного світу. Роль Азії на міжнародній арені. Стан сучасного міжнародного порядку.

Тема 11. Гібридні виклики сучасного світу. Тероризм

Тероризм – проблема визначення поняття. Історія і географія використання терору. Рівні тероризму: державний, класовий, етнічний. Різновиди тероризму: релігійний, економічний, агротероризм, кримінально-грабіжницький, екологічний, інформаційний. Тероризм і ЗМІ. Тип терориста як особистості. Потенціал сучасного тероризму. Тероризм і бізнес. Небезпека міжнародного тероризму. Тероризм – нова форма війни проти західної цивілізації. Ісламський тероризм. Реакція міжнародного співтовариства на нову глобальну загрозу.

Тема 12. Місце і роль України в сучасному світі

Проблема ідентичності України на цивілізаційному рівні. Здобуття державної незалежності: очікувана і реалії. Становлення незалежності України: політичний, правовий, економічний, культурний та релігійний чинники. Партійно-політичне життя в новій державі. Криза індустріалізму і комунізму. Перспективи подальшого розвитку України.

Гібридні війни рф проти України як пролог до повномасштабного вторгнення рф. Війна рф проти України. Роль та місце України в сучасному цивілізаційному просторі.

Світові геополітичні зміни і місце України у світовому контексті. Україна в системі сучасних міжнародних відносин.

Назви змістових модулів і тем	Денна форма				
	Усього	у тому числі			
		Л	П	Конс.	Самостійна робота
	1	2	3	4	5
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. РОЗВИТОК ТА ВЗАЄМВІДНОСИНИ КРАЇН ЗАХІДНОЇ ТА СХІДНОЇ ЦІВІЛІЗАЦІЙ					
Тема 1. Теоретико-методологічні основи курсу «Історія сучасного світу». Сучасна історія та її головні закономірності	12	2	2		8
Тема 2. Захід – Схід: традиції та новації	12	2	4		8
Тема 3. Війни: історичні ретроспективи і перспективи	13	2	2		9
Тема 4. Піднесення і занепад ідеологій. Основні тенденції розвитку політики ХХ ст.	13	2	2		9
Тема 5. Основні напрямки соціальних змін у духовних сферах: релігія і культура	13	2	2		9
Тема 6. Економіка в сучасному світі	12		2		10
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ЛЮДСТВО В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙ					
Тема 7. Постіндустріальне суспільство: виникнення, розвиток, перспективи	12	2	2		8
Тема 8. Прискорення темпів науково-технічного прогресу і роль освіти	12	2	2		8
Тема 9. Основні тенденції розвитку соціосфери та гендерне питання	12	2	2		8
Тема 10. Трансформації міжнародних відносин	13	2	2		9
Тема 11. Гібридні виклики сучасного світу. Тероризм	12	2	4		8
Тема 12. Місце і роль України в сучасному світі	12		2		10
Усього годин	150	20	28	2	100

7.3. Темі лекційних занять

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. РОЗВИТОК ТА ВЗАЄМВІДНОСИНИ КРАЇН ЗАХІДНОЇ ТА СХІДНОЇ ЦІВІЛІЗАЦІЙ

Тема 1. Теоретико-методологічні основи курсу «Історія сучасного світу». Сучасна історія та її головні закономірності	2
Тема 2. Захід – Схід: традиції та новації	2
Тема 3. Війни: історичні ретроспективи і перспективи	2
Тема 4. Піднесення і занепад ідеологій. Основні тенденції розвитку політики ХХ ст.	2
Тема 5. Основні напрямки соціальних змін у духовних сферах: релігія і культура	2
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ЛЮДСТВО В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	
Тема 7. Постіндустріальне суспільство: виникнення, розвиток, перспективи	2
Тема 8. Прискорення темпів науково-технічного прогресу і роль освіти	2
Тема 9. Основні тенденції розвитку соціосфери та гендерне питання	2
Тема 10. Трансформації міжнародних відносин	2
Тема 11. Гібридні виклики сучасного світу. Тероризм	2
Усього	20

7.4. Теми семінарських занять

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. РОЗВИТОК ТА ВЗАЄМВІДНОСИНИ КРАЇН ЗАХІДНОЇ ТА СХІДНОЇ ЦІВІЛІЗАЦІЇ	
Тема 1. Теоретико-методологічні основи курсу «Історія сучасного світу». Сучасна історія та її головні закономірності	2
Тема 2. Захід – Схід: традиції та новації.	4
Тема 3. Війни: історичні ретроспективи і перспективи.	2
Тема 4. Піднесення і занепад ідеологій. Основні тенденції розвитку політики ХХ ст.	2
Тема 5. Основні напрямки соціальних змін у духовних сферах: релігія і культура	2
Тема 6. Економіка в сучасному світі	2
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ЛЮДСТВО В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	
Тема 7. Постіндустріальне суспільство: виникнення, розвиток, перспективи	2
Тема 8. Прискорення темпів науково-технічного прогресу і роль освіти	2
Тема 9. Основні тенденції розвитку соціосфери та гендерне питання	2
Тема 10. Трансформації міжнародних відносин	2
Тема 11. Гібридні виклики сучасного світу. Тероризм	4
Тема 12. Місце і роль України в сучасному світі	2
Усього годин	28

9. Рекомендована література

1. Білорус О.Г. Глобальні трансформації і стратегії розвитку. К., 1998.
2. Білорус О.Г. Глобалізація і національна стратегія України. К.: Просвіта, 2001. 300 с.
3. Білорус О.Г., Лук'яненко Д.Г. Глобалізація і безпека розвитку. К.: КНЕУ, 2001. 734 с.
4. Білорус О.Г., Мацейко Ю. Глобальна перспектива і сталий розвиток. К.: МАУП, 2005. 492 с.
5. Білорус О.Г. Економічна система глобалізму. К.: КНЕУ, 2003. 357 с.
6. Білорус О. Г. Імперативи стратегії розвитку України в умовах глобалізації. *Економіка України*. 2001. Вип. 11. С. 4–14.
7. Білорус О.Г. Глобальний конкурентний простір. К., 2007. 680 с.

8. Белорус О.Г. Экономическая система глобализма. К.КНЭУ, 2003. 376 с.
9. Глобальна продовольча безпека / Білорус О.Г., Зубець М.В., Саблук П.Т., Власов В.І. К.: ННЦ «ІАЕ», 2009. 486 с.
10. Козак Ю. Г. Міжнародна економіка : Навч. посіб. для студ. екон. вузів і ф-тів / Ю. Г. Козак, Д. Г. Лук'яненко, Ю. В. Макогон, В. М. Новацький, В. В. Ковалевський. К. : Центр навч. л-ри; АртЕк, 2002. 436 с.
11. Лук'яненко Д. Г. Економічна інтеграція і глобальні проблеми сучасності : Навч. посіб. / Д. Г. Лук'яненко; Київ. нац. екон. ун-т. К., 2005. 204 с
12. Лук'яненко Д. Г. Глобальна економіка ХХІ століття: людський вимір : монографія / Д. Г. Лук'яненко, А. М. Поручник, А. М. Колот, Я. М. Столярчук, А. В. Кудінова, Є. Г. Панченко. К., 2008. 420 с.
13. Лутай В.С, Про синергетичну парадигму «руху на випередження» та входження України в цей рух. *Практична філософія*. 2005. №2.
14. Мартен Д. Метаморфози світу / Пер з фр. К., 2005.
15. Павленко Ю.В. Україна в системі глобального цивілізаційного простору. *Економіка і прогнозування*. 2003. №3.
16. Пахомов Ю.Н., Крымский С.Б., Павленко Ю.В. Пути и перепутья современной цивилизации. К., 1998.
17. Саблук П.Т., Білорус О.Г., Власов В.І. Глобалізація і продовольство. К.: ННУ ІАЕ, 2008. 632 с.
18. Спільний європейський економічний простір: гармонізація мегарегіональних суперечностей : моногр. / ред.: Д. Г. Лук'яненко, В. І. Чижиков. К. : "Ін-т сучас. підруч.", 2007. 544 с.
19. Стратегія розвитку суспільства: Україна і світ(економіка, політологія, соціологія) / Павловський М.П., Білорус О.Г. (наук. ред.). К.: техніка, 2001. 312 с.
20. Стратегія економічного розвитку в умовах глобалізації / Лук'яненко Д.Г., Білорус О.Г., ін. К.: КНЕУ, 2001. 537 с.
21. Сучасна цивілізація: гуманітарний аспект / І. Курас (ред.). К., 2004.
22. Тоффлер Е. Третя хвиля / Пер. з англ. К., 2000.